

Elnöki megnyitó, rövid tájékoztató és zárszó – az EME közgyűlése, 2025. március 29.

Ezúton ünnepélyesen megnyitom az Erdélyi Múzeum-Egyesület újraindulása óta immár 35. alkalommal összehívott közgyűlést.

Százhatvanöt évvel ezelőtt az Egyesület azzal a céllal jött létre, hogy megszervezze és előmozdítsa az erdélyi magyar tudományos életet. Ha igaz, hogy a nemzet a nyelvén él, akkor fejlődésének záloga a magyar nyelven művelt tudomány. Ez a tudás mély gyökereket, világos irányt és következetes munkát igényel.

Az EME ma is e szellemiséget követi: őrzi, gazdagítja és továbbadja az erdélyi magyar tudományosság örökségét, nyitott a jelenkor új ismereteire, és aktív alakítója kíván lenni a jövő fejlődésének.

Tevékenységében kiemelt hangsúlyt kap a kulturális örökség megőrzése, gyarapítása és széles körű hozzáférhetővé tétele, valamint a tudományos eredmények bemutatása – ezáltal is hozzájárulva a romániai magyar közösség kulturális és tudományos gyarapodásához.

Az EME működtetése napjainkban is komoly kihívást jelent. Nemcsak a szerteágazó tevékenységek összehangolása és az ezekhez szükséges emberi és anyagi erőforrások biztosítása igényel folyamatos odafigyelést, hanem az is, hogy e sokrétű munkát méltó módon tudjuk láthatóvá tenni.

A tevékenység számokkal való kifejezése szükségszerű – legyen szó rendezvényekről, kutatási programokról, megjelent kiadványokról, képzésekről vagy taglétszámról –, ám ezek önmagukban nem adják vissza azt az elkötelezettséget, szakmai igényességet és közösségi összefogást, amely minden eredmény mögött ott áll.

Az elmúlt év adatait is ezek tudatában érdemes értelmezni, és áttekinteni a közgyűlés dokumentumait – amelyeket nyilvánosan közzétettünk. Az írásos jelentések összesen 147 oldalt tesznek ki, és valamennyi tevékenység visszatükröződik bennük, láthatóvá téve minden közreműködő munkáját és eredményeit, elismerésként.

A mai ülésen a részlegvezető kollégák csupán felvillantják e sokrétű tevékenység egy-egy szeletét. Az elhangzó beszámolók nem vállalkozhatnak a részletek teljes ismertetésére, de érzékeltetik azt a szellemi és gyakorlati teljesítményt, amely az Egyesület mögött áll.

A különböző intézményi részlegek és szakosztályok maguk állították össze jelentéseiket, és ők mutatják be tevékenységüket. Ezzel nemcsak a feladatokban való aktív részvételt kívánjuk erősíteni, hanem azt is, hogy az elvégzett munka elismerése azokhoz kötődjön, akik mindezt megvalósították. Fontos számunkra, hogy az eredmények bemutatása hitelesen tükrözze azt a szakmai teljesítményt, amely mögött valódi munka és elkötelezettség áll.

A múlt évi tevékenységekből három gondolatot ragadnék ki:

<https://doi.org/10.36373/em-2025-2-26>

1. A Magyar Tudományos Akadémia a legfontosabb partnerintézményünk, amellyel megalakulásunk óta jó kapcsolatot ápolunk. Kiemelkedő szerepet játszott abban, hogy 2023-ban indított Nemzeti Programjával jelentős lendületet adott tudományos törekvéseink kibontakozásának. A kiszámítható, ütemezett támogatás lehetővé tette a kutatók számára a forrásfeltárást, a publikálást, a szakmai kapcsolatok bővítését, valamint az aktív részvételt az ismeretterjesztésben, az egyetemi oktatásban és az utánpótlás-nevelésben egyaránt. Mindez jól példázza, hogy célzott támogatással miként erősödhet meg, és válhat egyre hatékonyabbá egy tudományos intézmény.

2. A szakosztályok és fiókegysületek programjainak megnövelt támogatása – úgy érzem – helyenként valódi lendületet adott a tudományművelés iránti érdeklődés újraélesztéséhez. Ennek hatása érzékelhető volt a rendezvényeinkben, a közös kutatási programokban, valamint abban is, hogy egyre több, fiatalokat tömörítő szervezet kapcsolódik be a munkájukba (köszönöm, hogy a mai ülésen is képviseltetik magukat).

3. A külső kutatási programok eredményei érezhetően bővítették az EME tudományos tevékenységének spektrumát, előmozdítva a fiatal kutatók és hallgatók szakmai fejlődését, valamint a tudományterületek közötti együttműködést. Kiemelten fontosnak tartjuk az inter- és transzdiszciplináris kutatásokat, amelyek lehetőséget teremtenek a különböző tudományágak közötti párbeszédre és közös gondolkodásra. Hasonló figyelmet fordítunk azokra a kezdeményezésekre is, amelyek az EME gyűjteményeihez, hagyatékaihoz kapcsolódnak, illetve amelyekben a fiatal kutatók aktívan bekapcsolódhatnak a szakmai munkába.

Mindezen tevékenységek megszaporodtak; folyamatosan törekszünk tudományos közösségünk erősítésére, kutatási eredményeink gyarapítására, valamint arra, hogy múltunk értékei a jövő nemzedékek számára is hozzáférhetőek maradjanak. Ehhez elengedhetetlen a tudományos tér bővítése, amely lehetőséget teremt kutatói hálózatunk kiszélesítésére, a beérkező hagyatékok szakszerű befogadására és feldolgozására, valamint tudomány-népszerűsítő rendezvényeink megszervezésére. A tudományos tér bővítése ma már nemcsak cél, hanem sürgető szükséglet is.

Végül engedjék meg, hogy röviden az MTA 200. évfordulójára is kitérjek.

Az idei esztendő a Magyar Tudományos Akadémia fennállásának bicentenáriumát ünnepli – egy olyan tudománytörténeti mérföldkövet, amelyhez intézményünk is tisztelettel és aktív szerepvállalással kíván csatlakozni, ezzel is hangsúlyozva mindazokat az értékeket és támogatásokat, amelyekkel az Akadémia az EME és az erdélyi (romániai) magyar tudományos közösség fejlődését segítette.

Intézményünk részt vesz a május 12-i, Határon túli tudomány hónapja című nyitótrendezvényen, ahol tudományos előadásokkal, poszterkiállítással és filmvetítéssel mutatjuk be tevékenységünket – egy olyan munkát, amely mögött az MTA közreműködése és támogatása is ott áll. Ezt a szellemiséget erősíti az Erdélyi magyar akadémikusok arcképcsarnoka programunk is, amely az erdélyi tudományos élet kiemelkedő alakjainak állít méltó emléket.

Köszönöm mindannyiuk munkáját és minden formában nyújtott támogatását – külön is kiemelve a magyar kormány, a Magyar Tudományos Akadémia és az RMDSZ figyelmét, támogatását, az önzetlen segítőköt, az eredményes kutatókat, valamint az elkötelezett munkatársakat. Köszönöm továbbá az EME tagságának a bizalmat és a közösség iránti elköteleződést.

Hisszük, hogy az Egyesület jövőjét a tudomány iránti hűség, a felelős gondolkodás és a következetes munka biztosítja.

(a közgyűlés végén)

Zárszó

Örömmel tölt el, hogy ma ilyen szép számban összegyűltünk, és külön köszönöm társintézményeink képviselőinek megtisztelő jelenlétét és biztató szavait. Munkánk csak velük, a velük való együttműködésben válhat igazán eredményessé.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 165 éves történetének talán legnagyobb értéke a folytonosság – az intézmény fennmaradása és működése, még a legnehezebb időszakokban is. Akkor is, ha olykor akadályokba ütköztünk, igyekeztünk hűek maradni alapértékeinkhez, működtetni intézményegységeinket, és vonzani mindazokat, akik számára az erdélyi tudományos élet megerősítése és továbbépítése valódi hivatás. A múlt öröksége nemcsak megőrzendő érték, hanem élő hagyomány, amelyet felelősséggel kívánunk továbbadni a fiatalabb nemzedékeknek.

Feladtból és lehetőségből nincs hiány – az EME mindenkinek kínál helyet, aki részt kíván venni e közös küldetésben. Intézményünk továbbra is a tudomány szolgálatában áll, és azt szeretnénk, ha tagjaink itt valódi otthonra találnának. Bízunk abban, hogy közösségünk aktív és hasznos szereplője marad a régió magyar tudományos életének, és egyben példát, utat, lehetőséget és biztatást tudunk nyújtani a fiatalok számára – a megmaradásért, az értékkeremtésért, a jövő reményéért.

Kolozsvár, PTI, 2025. 03. 29.

BITAY ENIKŐ,
az EME elnöke